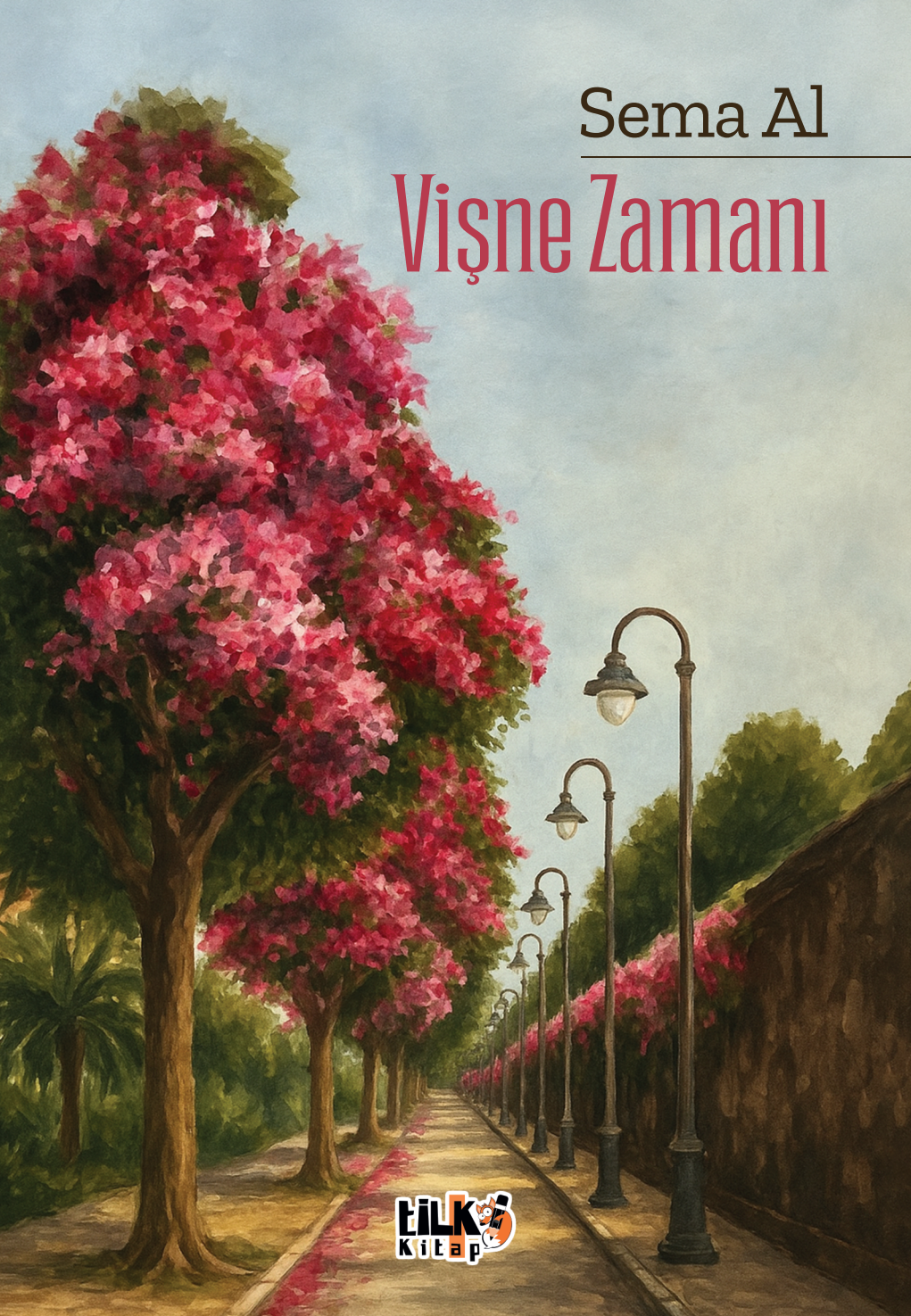
Sema Al

Vişne Zamanı

İLK Kitap

tilki
kitap
yayınevi

Vişne Zamanı

Tilki Kitap©
www.tilkikitap.com
tilki@matbumedya.com
0850 304 22 03
Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
İşletme Koordinatörü: Fatih Can
Editör: Esra Nur Yıldırım
Sayfa Tasarım: Baran Ekber
Kapak Tasarım: Merve Ökten

1.Basım, İstanbul, Kasım 2025
ISBN: 978-625-5779-38-0
Tilki Kitap Matbaa / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öge, tablo…) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

VİŞNE ZAMANI

Sema Al

Güzel ülkemin tüm hanımlarına ithaf ediyorum…

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: Sorular....9
2. Bölüm: Uzun Uzun Zaman Önce....11
3. Bölüm: Fedakâr Apartmanı....12
4. Bölüm: Reşide....20
5. Bölüm: Reşide ve Aliye....29
6. Bölüm: Ebelik....35
7. Bölüm: Azmi....41
8. Bölüm: Yeni Genç Ebe Reşide....47
9. Bölüm: Yepyeni Hayatlar....50
10. Bölüm: Reşide ve Azmi....56
11. Bölüm: Nesteren mi Kemal mi Geliyor?....60
12. Bölüm: Zafer....65
13. Bölüm: Nesteren....71
14. Bölüm: Yeniden İstanbul....86
15. Bölüm: Samsun....89
16. Bölüm: Evlilik....101
17. Bölüm: İstanbul'a Dönüş....103
18. Bölüm: Yepyeni Bir Hayat....107

19. Bölüm: Baba – Kız 118
20. Bölüm: Zeliş Nefise 127
21. Bölüm: Fatih 137
22. Bölüm: Zeliş İçin Yepyeni Bir Hayat 144
23. Bölüm: Evlilik 152
24. Bölüm: Korkular ve Acılar 167
25. Bölüm: Ya Özgürlük Ya da Hiç 183

1. BÖLÜM:
SORULAR

Sahaf dükkânının kapısı sanki bir fırtına rüzgârının şiddetiyle açılır gibi hızlı bir şekilde savrulurcasına açılmıştı, oysa havada bir esinti bile yoktu. Kapının arkasında müşterilerin girip çıktığını haber veren zavallı emektar çıngırak uzun bir süre susmadı. O sırada kitapları özenle yerleştiren Zafer Bey, arkasını dönmeden gelenin sevgili kızı Zeliş olduğunu biliyordu. Her gün, annesi gelene kadar babasının dükkânına gelir derslerini yapar, sonra zamanı gelince birlikte eve giderlerdi.

Zafer Bey geri döndüğünde Zeliş'in annesinin sabah itinayla, sevgiyle tarayıp at kuyruğu yaptığı saçları, dışarıda olmayan sert bir esintinin, fırtınanın marifetiymiş gibi açılmıştı. Doğada özgürce koşan yılkı atlarının rüzgârla uçuşan yeleleri gibi görünüyordu.

Yanakları heyecandan al al olmuş kızı, en heyecanlı sesiyle "Babacığım, tarih dersinde nihayet İkinci Dünya Savaşı'nı işleyeceğiz, artık aile hikâyemizi anlatma zamanı geldi." diyerek, senelerdir dükkâna hizmet eden yeşil kadife berjerlerden birine heyecanla oturdu.

Hayatta bildiği her şeyi babasından öğrenmişti. Babası hayatının uzun bir bölümünü kitaplar arasında geçirdiği için gerçek adı Nefise olmasına rağmen canından çok sevdiği biricik kızına, Necati Cumalı'nın çok sevdiği bir eserindeki Zeliş adlı kahramanın adıyla hitap ederdi. Tanıdığı birçok insan, hatta bazı uzak aile bireyleri bile bu kara saçlı, zümrüt yeşili gözlü, hiç güneş görmemiş

kadar bembeyaz tenli kızın adının Nefise olduğunu bilmezlerdi. Okul arkadaşları ve hocaları dışında herkesin Zeliş kızıydı.

Zafer Bey, kızına "Önce güzel bir fincan çayımızı alalım. Annenin sabah yaptığı taze, mis gibi kokan vişneli kurabiyelerimizi yerken seni bu kadar heyecanlandıran, merak ettiğin aile hikâyelerimizi konuşalım." diyerek kızının karşısındaki diğer yeşil kadife berjere oturdu.

Hikâye uzun sürecekti, ama sevgili kızının hiç ses çıkarmadan o iri, merakla kocaman açılmış gözleriyle onu uzun saatler dinleyeceğini biliyordu. Zafer Bey, eşinin ve kendi ailesinin uzun yıllara dayanan hikâyesini o sakin, davudi sesiyle anlatmaya başlamıştı.

2. BÖLÜM:
UZUN UZUN ZAMAN ÖNCE

Dünya eğer onlarca insanın hayatını kaybettiği, ulusların parçalandığı, senelerce çekilen sıkıntılar, eziyetler açlık, hastalıklardan ders alsaydı acaba bir dünya savaşı daha olur muydu?

Maalesef bir kez daha dünya savaşı olmuştu, yine aynı acılar, korkular, kaçışlar insanoğlunun başına gelebilecek tüm felaketler sanki bir hap hâlinde insanlığa zorla verilmişti.

İkinci Dünya Savaşı'na katılmayan Türkiye bile savaşın getirebileceği tüm sıkıntıları yaşamış, ama bu insanlık sınavından herkesin birbirine destek vermesi, paylaşmanın ne demek olduğunu insan sevgisinin gücü, felaketlerin insanları bir bütün yapabilme yeteneği sayesinde, başarılı bir beraberlikle çıkmıştı.

Artık bu insanlığın bu büyük ayıbından, yine Birinci Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş Savaşı sonrasında olduğu gibi, birbirlerine sıkıca sarılıp, kenetlenip, tek yürek olarak çıkmış bir Türk halkı vardı.

3. BÖLÜM:
FEDAKÂR APARTMANI

Sağlık, Allah'ın lütuflarından en büyüğüdür, ama nedense yarattığı kullar bunu sıradan bir şeymiş gibi görürler. Oysa küçücük bir darbede dahi kopacak, bir ipek kadar hassas, narin bir iplik gibidir; anlayamadan insanın elinden koparak gitmesi an meselesidir. En güçlüyü bile bir anda çaresiz bırakır, işte o anda umut koruyucu, sevgiyse ilaç olur.

Birinci Dünya Savaşı'nda ay yıldızlı al bayrağı yere düşürmemek için binlerce genç, atalarıyla birlikte savaşıp şehit olduğu için bir dönem nüfus artışı azalmış ama cumhuriyetten itibaren nüfus oranı yine artmaya başlamıştı.

Zafer Bey, öncellikle sevgili eşinin annesinin hikâyesiyle başlamak istemişti. Nefise'nin anneannesi Reşide Hanım'ın anne ve babası, vatan âşığı Türkler olarak kafileler ile cumhuriyet sonrası mübadele yıllarında Yunanistan'dan göç etmişlerdi. Senelerce birlikte komşu olarak yaşadıkları sevgili Türk ve Yunan dostları ile birlikte, sattıkları tüm mal varlıklarından elde ettikleri gelirlerini de toparlayarak İstanbul'a gelmişler ve İstanbul'un eski adıyla "Tatavla" diye anılan Kurtuluş bölgesine yerleşmişlerdi. Tatavla bölgesi, senelerce önce Osmanlı Devleti tarafından yerleştirilen Rum, Ermeni daha sonra Yahudi vatandaşların birlikte komşu olarak yaşadıkları, İstanbul'un en eski yerleşim yerlerinden biriydi. Evlerin ahşap olması ve rüzgârın estiği yön itibarıyla birçok kez yangınlarla mücadele etmek zorunda kalmış, tamamen yok olmadan alevlerden birçok kez kurtulmayı başarmıştı. "Kurtuluş" adını da bu yangınlardan sonra almıştı.

Yunanistan'dan göç eden bu aileler maddi güçlerini birleştirerek yeniden binalarını inşa etmişler, birbirlerinden yine hiç ayrılmadan aynı binalarda komşu olarak hayatlarını kurmayı başarmışlardı. Kalabalık bir aile gibi yaşadıkları bu az katlı binalarda senelerce anlayış, sevgi, saygı ile birlikte yaşamanın temellerini atmışlardı. Ellerindeki paralarla, erkeklerin hep birlikte çalıştıkları hepsinin elinden geleni yaptığı, mahallenin tüm erkeklerinin gönüllü olarak el verdiği inşaatlarda ufak tefek kazaları yaşanan, birçok emek ve özveri ile yaptıkları binalardan biri olan bu beyaz boyalı binaya "Fedakâr" adını vermişlerdi. İlk kata eşini, Kurtuluş Savaşı yıllarındaki vatan savunması sırasında canını hiçe sayıp cepheye koşan tüm o kahraman gönüller gibi şehit olmuş hayatını kaybetmiş bir kahramanın eşi Madam Aruşyak ile minik kızı Vartuhi yerleşmişlerdi. Adından Ermeni olduğu varsayılan bu hanımın aslında tam olarak nereden geldiğini hiç anlatmadığı için bilinmezdi. Kırlaşmış uzun saçlarını ensesinde topuz yapan bu beyaz tenli, grimsi yeşil gözlü güzel hanımefendi komşular tarafından ismini söylemek zor ve uzun geldiği için "Çakır Hanım" diye çağırılırdı. Kızı Vartuhi, o güzel esmer tenini, koyu renkli saçlarını ve iri kahverengi gözlerini babasından almıştı.

Madam Aruşyak, yani Çakır Hanım, insanlarla pek görüşmez komşuluk yapmaz ama selamını, saygısını eksik etmezdi. Alışveriş yaptığı esnafı her zaman selamlar, hâl ve hatırlarını sorar, bereket dualarını etmeden dükkânlarından ayrılmazdı. Gururlu yürüyüşü ile herkesin saygı duyduğu bir hanımdı. Küçük Vartuhi ise çok neşeli, çok sevimli bir kız çocuğu idi. O küçücük yaşına rağmen mahallede tüm komşu ve esnafı tanırdı çünkü konuştuğu herkesin önce adını sorar, bir daha hiç unutmazdı.

Binanın üçüncü katına hiçbir zaman çocukları olmamış, orta yaşlı Ermeni Madam Arpine ve eşi Mösyö Garbis yerleşmişlerdi.

Çok konuşkan bir hanım olan Madam Arpine, hiç çocuğu olmadığı için başta eşine olan aşırı düşkünlüğüyle bilinen, ayrıca herkesle yakından ilgilenmeyi seven, sıkıntıda olanların evine koşan, hasta komşularına ellerinin o güzel lezzetiyle pişirdiği yemekleri öğle saatlerini hiç aksatmadan yetiştiren bir hanımefendiydi.

Kısa boylu, kendi yaptığı o güzel yemeklerden yemek (Kendi deyimiyle "Sadece tadıyorum." demesine rağmen bol bol yapılan lezzet ölçümlerinden dolayı olsa gerek.) kilosunun epey artmasına sebep olmuştu. Ama bu tıknaz yapısı onu hiçbir zaman engellemez, gittiği her yere koşar adım giderdi. Sabah alışverişlerinde manavdan, kasaptan, bakkaldan mahalle sakinleri hakkında bilgi toplamayı, sonra söylediklerinin yarısını bile dinlemeyen sevgili eşine akşam yemeği sırasında nakletmeyi pek severdi. Yemeklerinin lezzetine doyum olmazdı. Komşular aralarında konuştukları zaman bile "Yalancıktan hasta mı olsak?" diye dile getirirlerdi.

Madam Arpine'nin çok düşkün olduğu eşi Mösyö Garbis'in çocuğu gibi gördüğü, emekle sevgiyle kurup genişlettiği bir sahaf dükkânı vardı. Eski kitapları toplar, onları değerli bir mücevher gibi eldivenlerini takar, önce o güzel kitap kokusunu içine çekmeden kapaklarını açmazdı. Bu çok değerli kitapların önce tozlarını alır, sonra teker teker tüm sahifelerine bakar, sonra da neredeyse ezberlercesine büyük bir dikkatle, aşkla okurdu. Dükkânının arka tarafındaki yeşil kadife, rahat koltuğuna yerleşir, dünyadan kopup sanki başka hayatların içine girerdi. Çoğu zaman nasıl akşam olduğunu fark etmez, hava kararınca babasından kalan değerli altın köstekli saati yeleğinin cebinden çıkarıp bakar, mabedi gibi gördüğü bu en sevdiği yerin kapanma saatinin geldiğini yeleğinin cebinden çıkardığı o babasından kalan değerli altın köstekli saatine bakınca anlardı. Dükkânı kapatmadan önce kitaplarla vedalaşır,

birer canlıymışlar gibi onlara mutlaka söyleyecek bir şeyler bulur, veda edip ancak öyle evine doğru yola çıkardı.

Eşinin aksine Mösyö Garbis uzun boylu, çok hareket etmesinden kaynaklı atletik gövdeli, hafif kırlaşmış saçlarıyla yakışıklı sayılabilecek bir beden yapısına sahip, nazik, fazla konuşmayan; herkese yaşlılara, hatta gençlere ve çocuklara bile hep saygılı davranan, asil ve zarif görünüşlü bir beyefendiydi. Zaman zaman mahallenin kitap okumayı seven çalışkan gençlerinden gönüllü olanları dükkânında ağırlayıp eğittiği bile olurdu. Kendisi belki farkında değildi ama bu delikanlılar Mösyö Garbis'in dükkânında eğitim almak için can atarlardı, bazen aralarında çekiliş bile yaparlar, bir sıra oluştururlardı.

Aynı sokaktaki binanın dördüncü, yani en son katına, tüm ailesini kaybedince Yunanistan'dan uzak akrabalarının yaşadığı İstanbul Kurtuluş'a göç etmiş Madam Aleka yerleşmişti. Madam Aleka, yaşadığı zorluklar, kayıplar yüzünden ya da karakterinin özelliklerinden dolayı her zaman çok sinirli, buyurgan, isteklerini, yüksek sesle azarlar gibi dile getiren, sokakta oynayan çocuklara başka yerde gürültü yapmalarını söylemek için hiç üşenmeden, her ses duyduğunda camını açıp bağıran bir hanımdı. Kimseyle pek geçinemez, alışverişini yaparken hiçbir şeyi beğenmez, esnafı canından bezdirirdi. Zayıflığı, uzun boyu, kısa simsiyah saçları, kalın simsiyah kaşları, kargaları kıskandıracak özellikteki kıvrımlı burnuyla çocukları, neredeyse büyükleri bile ürkütürdü. Sokağın başında o uzun boyu, kapkara saçları, simsiyah giysileri ile sanki fırtına taşıyan kapkaranlık yağmur bulutları gibi görününce çocuklar koşarak evlerine girer, büyükler ise işleri varmış gibi oyalanacak bir şeyler bulurlardı. Sadece binanın ilk katında yaşayan Madam Aruşyak'ın kızı Vartuhi'yi görünce o karanlık yüzü pembe bir bulut geçmişçesine aydınlanır, sanki küçük bir gülümseme anı yaşardı.

Madam Arpine'nin duyduğu bir dedikodu vardı; Madam Aleka'nın bir ayağı altı parmaklıydı, o yüzden bazıları ona "Altı Parmak Aleka" derlerdi. Bu dedikoduların gerçekliğini Madam Arpine evine gelen Ariça isimli bir manikürcü hanımdan öğrenmişti.

Cumhuriyetin ilanından sonraki yıllarda hanımların da katıldığı balolar, toplantılar çoğalmaya başlamış; böylece Türk hanımları, kıyafetleri ile birlikte saçlarına da önem verir olmuşlardı. 1917 yılında Rusya'da ihtilalle başlayan savaş sonrası birçok kadın kuaförü İstanbul'a kaçmış ve şehrin başta Beyoğlu olmak üzere bazı semtlerinde hizmet vermeye başlamışlardı. Hatta Marsel isimli bir kuaförün yanında otuz kişinin çalıştığı rivayet edilirdi. Yanlarında yetişen genç kuaförlerden bazıları da kendilerine dükkân açıp hizmet vermeye başlamışlardı. İşte bu ustalardan biri olan Onnik Usta'nın yanında çalışan Ariça isimli hanım, evlere hanımların manikür pedikür hizmetine koşardı. Kısa boyu, incecik, çalışkan, konuşkan yapısıyla Madam Arpine'nin de gerek duyduğunda evine çağırdığı bu hanım, işini yaparken Arpine'nin kıvrak zekâsıyla sorduğu soruları cevaplar, gördüklerini, duyduklarını istemeden de olsa ağzından kaçırırdı. İşte o konuşmalardan birinde komşusu Madam Aleka'nın ayağında altı parmağı olduğunu öğrenmiş, mahallede dolaşan bu dedikodunun gerçekliğini teyit ettirmişti. Ama yine de komşusu hakkındaki bu bilgiyi kendine saklamıştı.

Fedakâr'ın ikinci katına ise göçten önce yeni evlenmiş, geleceğe umut, birbirlerine hayranlık ve güler yüzle bakan Mediha Hanım'la Mahmut Bey yerleşmişlerdi. Mediha Hanım incecik, nazik, kimseyi rahatsız etmemek için kısık sesle konuşan, zarafetle taşıdığı giysilerinin modellerini büyük bir sevgi, mutluluk, hoşnutlukla kendi çıkarıp dikmekten çok mutlu olan, hep

gülümseyen yüzü ile mahallede tüm hanımların sevgi ve saygısını kazanmış genç bir hanımdı. Sevgili eşi Mahmut Bey, koyu renk saçlı, iri kahverengi gözleri, yapılı vücuduyla konuşkan neşeli bir gençti. Mahmut Bey'in yapımına para harcadığı ve kendisinin de canla başla çalıştığı, inşaattan anlayan komşularının desteği ile tamamlanan bu binanın ikinci katı, artık onların yuvası olmuştu. Evlerine yerleştikten sonra ellerinde onları bir süre idare edebilecek bir meblağ kalmıştı. Aslında kumaşları seven, onlardan iyi anlayan Mahmut Bey'in hayalinde hem kumaş hem düğme, iğne iplik gibi tuhafiye malzemelerini de satacağı küçük bir dükkân açmak arzusu vardı, ama biraz daha birikime ihtiyacı olacaktı. Hayalini daha ileri bir tarihte hayata geçirmek üzere şimdilik beyninin hayaller bölümüne itina ile yerleştirdi. Hem geçinmeleri hem de birikim yapabilmeleri için Mahmut Bey'in çalışması gerekiyordu.

Madam Arpine'nin her gün aldığı haberlerin en üst sırasında, bir gazetenin sürmanşet haberi gibi, Mahmut Bey'in işe ihtiyacı olduğu duyumu vardı. Bu iyi kalpli hanım, aynı binayı paylaştıkları bu güler yüzlü, hatırşinas gençlerin sıkıntısına bir çözüm getirmek üzere kollarını sıvadı. Hoş, kim olursa olsun elinden desteği yapmaya çalışan Madam Arpine, akşam yemekte her zamanki gibi eşi ile konuştukları (Daha doğrusu Arpine'nin hiç susmadan konuştuğu, Mösyö Garbis'in de arada bir iki kelimeyi duyduğu, ancak "Hı hı" diyerek tüm anlattıklarını dinliyormuşçasına tepki verdiği) sırada Mediha, Mahmut, para, iş, sıkıntı, gibi kelimeleri kurulan uzun cümlelerin içinden usta bir balıkçı maharetiyle avlayıp cümleyi kendi yeniden kurduğunda, gençlerin sıkıntıda olduklarını duyup duymadığına emin olmak için eşinin lafını ilk defa keserek tüm bu çift hakkında konuşulanları duymak istedi. Arpine'nin "Sen beni dinlemedin mi?" sorusuna Garbis "Tabii

ki, her zaman dinliyorum ama bu gençlerin durumunu fazlasıyla merak ettim güzel yüzlüm." diye verdiği cevap sonrası Arpine aldığı haberleri anlattı. Bu genç çift için yapabilecekleri bir şey olup olmadığını sordu.

Garbis, eşine Mahmut Bey'i bir bahane ile çağırmasını söyledi. Tabii bu tez canlı, heyecanlı Madam hemen alt kata inip "Mahmut Bey oğlum, bizim mutfak musluğunu bir türlü kapatamıyorum, bir yardım edebilir misin?" diyerek genci evlerine davet etti. Mahmut kolaylıkla musluğu kapatınca "Herhâlde güçleri yetmedi." diye aklından geçirdi. Garbis'in ricası üzerine karşısındaki koltuğa yerleşip eşinin yaptığı o lezzetli köpüklü kahveyi yudumlarlarken Mösyö Garbis'le, bu bilgili beyefendiyle, sohbet etmek çok hoşuna gitti. Bu değerli beyefendinin bilgi ve kültürüne hayran kalmıştı. "Oğlum, kitap okumayı sever misin?" diye sorduğu soruya aldığı yanıt sanki beklediği en doğru cümleydi. "Okumadan geçirdiğim her günü kayıp sayarım." cevabı karşısında Garbis'in bir anda dünyasını aydınlatmıştı, her zaman beklediği, kendisi yetiştirmiş gibi bu genç adamın tam aradığı kişi olduğunu tek bir cümle ile anlamış ve son derece memnun olmuştu.

"Mahmut Bey oğlum, benim bir sahaf dükkânım var. Kitaplar benim canlarım bile olsa artık bazı işleri yapmak beni zorluyor. Ayrıca Arpine teyzen de çok çalışıyorum diye söylenip duruyor. Acaba bu canlarımı sana emanet etsem, çok zor bir şey mi istemiş olurum?" dedi. Dilinden içinden dökülen bu cümleler karşısında Mahmut o kadar mutlu olmuştu ki yerinden kalkıp Mösyö Garbis'in ellerinden öptü:

"Bilginin içinde bulunmak, bir taraftan da onlara hizmet etmek beni çok mutlu eder, bir şükür vesilesi olur." diyerek yine beklenen cevabı vermişti. Mösyö Garbis, "Siz yeni evli bir çiftsiniz,

o yüzden cumartesi pazarı eşin Mediha Hanım kızıma ayırmanı rica ederim." dedi. Mahmut bu değerli insanlardan izin isteyip eşine bu güzel haberi iletmek üzere basamakları atlayarak alt kattaki evine indi.

Mösyö Garbis ise eşinin her sabah esnaftan, komşulardan topladığı haberlerin ilk defa bu kadar güzel bir olaya vesile olması mutluluğuyla koltuğuna yerleşip kitabının bıraktığı sayfasına geri döndü.

Vişne Zamanı

"Hayatın bir akışı, yolları, sapakları vardı. Ömür haritasında gidilecek bu yollarda doğru sapağa girmek, yanlış tarafa sapmamak çok önemli, hatta hayati idi. Çünkü yaşam haritasında geçtiğin yollar siliniyor, bir daha başladığın yere dönüş yapmak diye bir seçenek olmuyordu."

Fedakâr Apartmanı'nda her şey değişiyor; yıllar, insanlar, hikâyeler... Ama güven ve dayanışma, miras gibi nesilden nesile aktarılıyor. Komşuluk, dostluk ve aile bağlarının sıcaklığı yaşanan apartmana bir gün gölge düşebilir mi?

Sema Al'ın kaleminden, idealist ve güçlü kadınların iç içe geçmiş yaşam öykülerine tanıklık edeceksiniz...

tilkikitap.com

KDV muafiyeti uygulanmıştır.

ISBN: 978-625-5779-38-0